

Barraca de l'olivar del Ros

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Viladoms de Dalt
Alçada: 329

Coordenades:

Latitud: 41.63621
Longitud: 1.88066
UTM Est (X): 406772
UTM Nord (Y): 4609991

Classificació

Número de fitxa: 08053-153
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Contemporani Popular
Segle: XIX
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: Per la seva característica constructiva, adossada a un antic forn d'obra, caldria preservar el conjunt, tal vegada únic en el municipi, iniciant una desbrossada general i la consolidació de les parts que ho necessitin, com el ràfec.

Protecció: Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés: Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08052A0080000600000OD
Autoria de la fitxa: Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dj., 08/12/2016 - 01:00

Descripció

Barraca de pedra seca ubicada a l'extrem oriental del terme de Castellbell i el Vilar, en un antic oliverar conegut amb el nom de l'olivar del Ros. Per accedir-hi cal agafar el corriol a mà dreta del camí que puja del Vilar cap a Viladoms de Dalt. La construcció es troba a mà dreta, arran del camí, en un revolt molt tancat, enmig d'ullastres, pi blanc, alzina, i brolla de romaní. Es tracta d'una construcció aïllada, amb la particularitat de que es va construir adossada a un antic forn d'obra.

És de planta circular, amb un interior irregular que mesura 3 metres de fondària per 1,9 metres d'amplada, per 3 metres d'alçada comptant el caramull. El sistema constructiu és el característic d'aquest tipus de barraques, amb els rocs més grossos situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entremig hi ha el pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin. La porta està orientada al sud, amb una doble llinda plana i els muntants rectes, massissos i ben escairats. Això no obstant, la primera de les llindes presenta una esquerda provocada per algun moviment estructural que s'aprecia a la corona exterior. Mesura 1,44 metres d'alçada per una amplada de 0,67 metres. Els murs tenen un gruix mínim de 0,67 metres. La coberta s'ha resolt en la superposició de filades concèntriques de menor diàmetre per anar guanyant alçada fins a tancar la volta amb una o varies lloses planes i caramull amb sortida de fums. L'exterior de la coberta conserva gran part del pedruscall barrejat amb terra i el voladís que la protegeix de les filtracions d'aigua en cas de pluja. A l'interior, hi ha un tinell que mesura 25 cm de fons per 45 cm d'amplada i 45 cm d'alçada. El fons de la barraca comunica perfectament amb la fogaina o cambra de combustió del forn, en aquest cas doble. Està en molt bon estat de conservació; conserva la volta feta amb maó pla col·locat a plec de sardinell i les diferents xemeneies. No té espitlleres.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 7895.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser

de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

Enllaços d'interès:

<http://wikipedra.catpaisatge.net/>

